

Nâng cao kỹ năng nghe tiếng Anh cho sinh viên tại Học viện An ninh Nhân dân

Đinh Thúy Nga*

*ThS, Khoa Ngoại ngữ- Học viện An ninh nhân dân

Received: 2/1/2024; Accepted: 12/1/2024; Published: 8/2/2024

Abstract: *In learning foreign languages, listening skills are very important, but also the most difficult skills for students of People's Security Academy. From the practical teaching experiences, the author would like to exchange applying aural authentic materials to supplement the teaching process and improve students' motivation in listening sessions. The article reviews the value of aural authentic materials like an indispensable bridge to reflect the real-life language and narrow the distance between the learners and the target language used in reality. The article also shares the experiences in selecting aural authentic materials, contributing to improve the quality of teaching listening skills at the People's Security Academy in the coming time.*

Keywords: *Aural authentic materials, learning motivation, target language; language competence*

1. Đặt vấn đề

Để có thể thành thạo được một ngôn ngữ nước ngoài, trong đó có tiếng Anh, người học phải thành thạo cả bốn kỹ năng là nghe, nói, đọc và viết, trong đó kỹ năng nghe hiểu được coi là quan trọng nhất. Điều này đã được Brewster, Ellis & Girard (2002) [1] khẳng định “người học tiếng Anh có thể bày tỏ quan điểm của mình qua lời nói, nhưng không thể giao tiếp với người bản địa nếu không hiểu được những gì họ nói”. Vai trò nghe hiểu cũng được tác giả Hedge (2000) [4] khẳng định qua một thống kê như sau: trong giao tiếp thì hoạt động viết chỉ sử dụng xấp xỉ 9 %; 16 % thuộc về hoạt động đọc; 30% thuộc về hoạt động nói nhưng lên tới 45 % là dành cho nghe.

Kỹ năng nghe đóng vai trò rất quan trọng trong học ngoại ngữ. Tuy nhiên, theo đánh giá của phần lớn học viên tại Học viện An ninh nhân dân, kỹ năng nghe hiểu là khó nhất trong bốn kỹ năng khi học tiếng Anh. Phát triển kỹ năng nghe hiểu đòi hỏi người học phải luyện tập kiên trì, nhưng phần lớn học viên thường tham gia các giờ học nghe một cách thụ động nên hiệu quả chưa cao. Từ thực tế giảng dạy tiếng Anh tại Học viện, tác giả xin đưa ra một số nguyên nhân chính như sau:

Có thể các hoạt động trong giờ học nghe thường diễn ra theo quy trình: giảng viên bật băng/ đĩa hai hoặc ba lần cho học viên nghe, yêu cầu làm các bài tập liên quan và rồi đưa ra câu trả lời. Nếu học viên trả lời sai, giảng viên sẽ bật băng/đĩa thêm lần nữa để học viên kiểm tra và đưa ra đáp án đúng. Quy trình này lặp đi lặp lại khiến cho học viên mất sự hào hứng khi tham gia buổi học. Học viên có thể tìm mua

được những quyển sách dành cho giảng viên với đầy đủ các câu trả lời cho phần nghe trên lớp, điều này khiến học viên mất đi hứng thú khám phá trong giờ học nghe.

Ngoài ra, do tính đặc thù của Học viện, chương trình học môn ngoại ngữ không lồng ghép những giờ dạy của các giảng viên nước ngoài nên cơ hội được thực hành tiếng trực tiếp với người bản địa trong các giờ học tiếng của học viên gần như không có. Vì vậy, việc chỉ luyện nghe với giáo trình là chưa đủ. Ngôn ngữ giao tiếp được biên soạn trong các sách dạy nghe khác với ngôn ngữ giao tiếp thực hàng ngày đồng thời cũng không theo kịp sự phát triển của ngôn ngữ trong cuộc sống thực tiễn. Các giáo trình dạy nghe thường được ghi âm từ tài liệu đã được biên soạn trước và được viết bằng tiếng Anh chuẩn, hiếm khi có những tạp âm như tiếng ồn, phát âm sai hay sử dụng sai từ... Học viên quen với loại tiếng Anh chuẩn và rõ ràng này sẽ gặp nhiều khó khăn trong giao tiếp thực tế vì không bắt kịp được với tốc độ nói cũng như hiểu được các thành ngữ hay tiếng lóng mà người bản ngữ sử dụng. Bản thân tiếng Việt cũng vậy, chúng ta dùng tiếng Việt là tiếng mẹ đẻ, học tiếng Việt ở trường nhưng không hẳn chúng ta đã sử dụng tiếng Việt trong đời sống hàng ngày như những gì học trong sách giáo khoa.

Ngoài các lý do trên, có thể những chủ đề được biên soạn trong các sách dạy nghe đôi khi không phù hợp với trình độ cũng như sở thích của học viên. Điều này có thể gây ra tâm lý căng thẳng và mệt mỏi cho học viên khi tham gia vào các giờ luyện nghe tại Học viện.

Thực trạng trên đã tạo ra không ít thách thức cho giảng viên tiếng Anh tại Học viện An ninh để làm sao tạo được hứng thú cho học viên trong suốt quá trình học khi “*hứng thú mà người học mang đến lớp học có vai trò quan trọng quyết định thành công của họ*” (Harmer, 1996) [3]. Để tìm giải pháp tạo hứng thú học nghe của người học, nhiều nghiên cứu đã được thực hiện và nhiều giải pháp đã được đưa ra, trong đó sử dụng tài liệu “*aural authentic materials*”- tạm dịch là ‘*tài liệu nghe thực*’, được đánh giá mang lại hiệu quả cao. Đây cũng là giải pháp phù hợp với phương pháp dạy ngoại ngữ hiện đại theo đường hướng giao tiếp.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Áp dụng tài liệu nghe thực trong giảng dạy tiếng Anh tại Học viện An ninh và một số kinh nghiệm từ thực tiễn giảng dạy

Với những điểm vượt trội của việc sử dụng tài liệu nghe thực đã được minh chứng cả trên thế giới và Việt Nam, tác giả đã tiến hành thực nghiệm vào giảng dạy cho 23 sinh viên khóa D52 không chuyên ngữ học phần 3 tiếng Anh trong 5 tuần (từ 28/8 đến 01/10/2022). Trước khi tiến hành thực nghiệm, tác giả đã lập bảng câu hỏi để khảo sát 30 học viên đang học tài liệu nghe theo giáo trình “*Solutions Intermediate*” (Tim Falla & Paul A Davies, 2017) với kết quả: 56,7 % học viên hài lòng với kỹ năng nghe của mình; 16,6 % sinh viên hứng thú với hoạt động luyện nghe trong giáo trình; thậm chí chỉ có 13,3 % học viên cho rằng tài liệu nghe trong giáo trình tạo động lực để họ tự luyện tập sau giờ học trên lớp.

Kết quả khảo sát cho thấy học viên chưa thực sự hứng thú với giờ luyện nghe nếu chỉ sử dụng ngữ liệu nghe từ giáo trình mặc dù có đến 17/23 học viên khẳng định họ không gặp khó khăn để hiểu được nội dung và hoàn thành các bài được giao. Vậy để tạo được động lực cho học viên chủ động tham gia giờ học nghe cũng như những giờ tự học thì lựa chọn tài liệu nghe từ thực tế để bổ trợ cùng giáo trình đã được tác giả quyết định áp dụng trong cuộc thực nghiệm. Để có thể chọn được tài liệu nghe thực phù hợp với học viên, tác giả đã dựa vào ba tiêu chí là: *khả năng thành thạo ngôn ngữ của học viên; sự phù hợp nội dung tài liệu cho bài giảng và khả năng khai thác nội dung của tài liệu đó trong thiết kế các bài tập luyện nghe có liên quan*. Đồng thời, tác giả cũng lập bảng câu hỏi khảo sát để có thêm đánh giá về tài liệu luyện nghe mà học viên mong muốn được sử dụng trong lớp học và kết quả thu được: có tới 86,7% sinh viên mong muốn được luyện nghe qua những bộ phim tiếng Anh phù hợp; đối với nghe bản tin trên BBC,

CNN là 83,3%; nghe các bài hát tiếng Anh là 76,7%; nghe các chương trình tiếng Anh trực tuyến là 63,3% và luyện nghe theo giáo trình chỉ chiếm 23,3%. Như vậy, kết quả khảo sát cho thấy phần lớn học viên đều mong muốn tài liệu nghe thực được dùng bổ trợ trong giờ luyện kỹ năng nghe.

Từ các tiêu chí và kết quả khảo sát trên, tác giả đã lựa chọn các tài liệu nghe từ thực tế là những đoạn tin ngắn trên đài BBC, CNN; những bài hát tiếng Anh; cùng những bộ phim tiếng Anh phù hợp để bổ trợ cùng giáo trình dạy nghe. Những bài luyện tập nghe này được thiết kế tương tự như các bài nghe trong giáo trình “*Solutions Intermediate*” (Tim Falla & Paul A Davies, 2017) bao gồm các nội dung như điền từ vào chỗ trống, chọn thông tin đúng/sai hay câu hỏi lựa chọn.

Sau 5 tuần thực nghiệm, kết quả thu được rất tích cực. 100% sinh viên trong lớp khẳng định giờ học nghe thú vị hơn và sự đa dạng tài liệu nghe giúp người học mở rộng vốn từ tiếng Anh hiệu quả. 86,6% đồng ý rằng *tài liệu nghe thực* giúp sinh viên tiếp cận đặc trưng của văn nói trong cuộc sống hàng ngày và nâng cao ngữ âm, ngữ điệu khi nói tiếng Anh. Ngoài ra, 93,3% hào hứng chia sẻ sẽ tiếp tục sử dụng tài liệu nghe thực sau giờ học trên lớp để nâng cao năng lực ngôn ngữ của bản thân.

Kết quả này thêm một lần nữa khẳng định hiệu quả sử dụng tài liệu nghe thực. Học viên chủ động, tích cực và hào hứng hơn trong các giờ học nghe. Đặc biệt, tài liệu nghe thực đã tạo được động lực để học viên kiên trì rèn luyện nâng cao kỹ năng nghe tiếng Anh qua khai thác những nguồn trên các phương tiện truyền thông phù hợp với sở thích của mình sau những giờ học trên giảng đường.

2.2. Nâng cao kỹ năng nghe tiếng Anh cho sinh viên tại Học viện An ninh Nhân dân

Từ kinh nghiệm giảng dạy thực tế cùng kết quả thu được sau thực nghiệm, tác giả xin chia sẻ những tiêu chí khi lựa chọn ngữ liệu nghe thực để được áp dụng trong lớp mà giảng viên ngoại ngữ nên chú ý:

Tiêu chí thứ nhất, xem xét khả năng phù hợp của tài liệu nghe thực với năng lực nghe hiện tại của học viên. Giảng viên cần đặt ra những câu hỏi như: *từ vựng quan trọng của tài liệu nghe có quen thuộc với học viên không? Hay khả năng giải mã nội dung ngôn ngữ của học viên ở mức độ nào?*

Trình độ học viên là một yếu tố quan trọng trong việc lựa chọn tài liệu nghe thực. Giảng viên phải căn cứ vào trình độ học viên theo từng giai đoạn để lựa chọn ngữ liệu nghe phù hợp. Khi trình độ học viên ở cấp độ thấp (elementary level), chỉ nên lựa chọn

các tài liệu nghe thực ngắn, dễ như các mục quảng cáo, các bài hát với nội dung đơn giản dễ hiểu.... Đối với trình độ trung cấp (pre-intermediate level or intermediate level), có nhiều lựa chọn hơn. Chẳng hạn như các bản tin dài 4-5 phút trên tivi hay đài phát thanh; các bộ phim truyền hình cũng có thể là nguồn tài liệu phù hợp bổ trợ cho nội dung bài học. Khi học viên đã đạt ở mức trình độ cao (advanced level), đã trải qua nhiều năm học ngoại ngữ; năng lực ngôn ngữ tốt và lượng từ vựng phong phú thì việc lựa chọn tài liệu nghe phải rất đa dạng. Giảng viên có thể chọn tài liệu nghe thực từ văn phong trang trọng như các bài phát biểu của các chính trị gia trên thế giới, hay các bài nói trong các nghi lễ... đến các bài nghe với văn phong ngôn ngữ thông tục đời thường như các cuộc nói chuyện phiếm hay những câu chuyện tranh luận trong gia đình....

Tiêu chí thứ hai, xem xét khả năng lôi cuốn của tài liệu nghe đối với người học. Sự hứng thú của người học là một yếu tố quan trọng khác cần được xem xét khi lựa chọn tài liệu nghe thực. Điều cần thiết là giảng viên nên biết học viên thích và không thích các ngữ liệu nghe nào. Điều này có thể được thực hiện qua cuộc khảo sát các học viên trước khi giảng viên đưa ra quyết định lựa chọn loại tài liệu nghe thực nào để bổ trợ cho giờ học.

Tiêu chí thứ ba, nghiên cứu khả năng khai thác của tài liệu nghe thực được lựa chọn trước khi áp dụng vào giờ học. Khi lựa chọn và thiết kế bài luyện nghe dựa trên tài liệu nghe thực, giảng viên cần xem xét đến mật độ thông tin, giọng nói, tốc độ của người nói... để có thể khai thác tối đa hiệu quả sử dụng của tài liệu.

Ngoài ba tiêu chí trên thì việc lựa chọn phương pháp thích hợp để có thể khai thác và tận dụng hiệu quả nguồn tài liệu nghe thực cũng rất quan trọng như:

Lồng ghép các yếu tố văn hóa trong giảng dạy.

Ngôn ngữ và văn hóa có mối liên quan chặt chẽ với nhau. Ngôn ngữ là một phần của văn hóa và đóng một vai trò quan trọng. Không có ngôn ngữ, văn hóa không thể được truyền đi. Ngược lại, ngôn ngữ bị ảnh hưởng và định hình bởi văn hóa. Vì vậy, trong giảng dạy kỹ năng nghe hiểu tiếng Anh, các tài liệu luyện nghe, đặc biệt là các tài liệu nghe thực, thường có nhiều nội dung liên quan chặt chẽ đến kiến thức về văn hóa, xã hội và kinh tế của Mỹ và Anh. Nếu học viên thiếu những kiến thức này sẽ gặp khó khăn trong việc nâng cao khả năng nghe hiểu của mình. Khi nghe về một nội dung quen thuộc, được quan tâm, học viên chắc chắn sẽ tập trung hơn và dễ dàng

hiểu được nội dung ngay cả khi có những từ mới, bởi nghĩa của chúng có thể đoán được dựa vào ngữ cảnh. Ngược lại, nếu những nội dung nghe quá xa lạ hoặc đề cập quá nhiều kiến thức sẽ gây khó khăn khi nghe và hiểu nội dung lên học viên ngay cả khi không có nhiều từ mới. Để giải quyết vấn đề này và giúp học viên phát triển khả năng nghe hiểu thì việc lồng ghép các yếu tố văn hóa trong những giờ dạy nghe là điều rất cần thiết.

Tích hợp kỹ năng nghe với các kỹ năng khác.

Nghe không phải là một kỹ năng bị cô lập. Hầu hết thời gian trong cuộc sống thực, hoạt động nghe xảy ra cùng lúc với hoạt động nói hoặc viết. Do vậy, cần lồng ghép các kỹ năng như ghi chú, thảo luận... khi giảng dạy kỹ năng nghe hiểu cho học viên từ tài liệu nghe thực. Ví dụ, sau khi xem một bộ phim, giảng viên có thể yêu cầu học viên đóng vai một số cảnh nhất định trích xuất từ bộ phim hoặc yêu cầu học viên đưa ra nhận xét về một số nhân vật trong bộ phim...

3. Kết luận

Tài liệu nghe thực có nhiều mặt tích cực để giảng viên tiếng Anh tại Học viện An ninh nghiên cứu áp dụng trong giảng dạy cho học viên ở mọi cấp độ để tăng khả năng giao tiếp một cách chân thực và tự nhiên nhất. Bởi thời lượng luyện nghe theo chương trình môn học còn hạn chế cộng với tính đặc thù của môi trường đào tạo khi không có nhiều cơ hội giao tiếp với người bản địa, thì tài liệu nghe thực có thể giúp tạo hứng thú cho học viên tại Học viện trong các giờ luyện nghe ở lớp cũng như chủ động tự luyện tập sau giờ học. Khi học viên có thái độ tích cực và chủ động trong luyện tập và nâng cao kỹ năng nghe hiểu tiếng Anh sẽ từng bước giúp học viên có thể thâm nhập thực sự vào ngôn ngữ cuộc sống, văn hóa và đặc biệt là hình thành nên cách tư duy ngôn ngữ góp phần thành công cho những yêu cầu thực tiễn của công việc trong tương lai có sử dụng tiếng Anh.

Tài liệu tham khảo

1. Brewster, Elis & Girard, D. (2002). *Primary English Teacher's Guide* (3rd ed.). England: Pearson Education limited.
2. Harmer, J. (1996). *The practice of English Language Teaching*. London: Longman Group UK Limited.
3. Hedge, T. (2000). *Teaching and Language in the Language Classroom*. Oxford University Press
4. Jordan, R.R. (1997). *English for Academic Purposes: A Guide and Resource for Teachers*. Cambridge: Cambridge University Press.